

JULIÀ MAROTO

L'ESTRATIGRAFIA DE LA COVA DE MOLLET III (SERINYÀ)

1. Introducció

Fins fa poc, la cova prehistòrica de *Mollet III* restava inèdita als interessats per l'arqueologia. Ara, amb motiu de la visita que el IXè. Congrés de Ciències Prehistòriques i Protohistòriques de Niça va fer a les nostres comarques, el 30 de setembre de 1976, varen sortir a la llum, quasi al mateix temps, dues referències sobre ella, que si bé estan enquadrades dintre de dos llibres veritablement científics, sobretot el primer, no són altra cosa que una visió general del jaciment (1).

Arribat el moment de fer un estudi més profund del lloc, m'he adonat de que, encara que sabéssim aproximadament l'estratigrafia que tenia, quedava fora de les nostres mans conèixer quant abarcava cada nivell, d'on a on anava i quina era la correlació que hi havia d'haver entre els diferents sectors excavats de la cova.

Per això, he cregut que la primera feina, prèvia i necessària a tot altra, era la d'intentar reconstruir exactament, dintre del que és possible, l'estratigrafia de l'abric. Sense ella no es podria avançar cap altre treball.

Per tant, degut a les raons mencionades, m'he desviat del que en principi era el meu objectiu, l'exposar en aquesta comunicació un estudi general, però profund dels materials de la cova, deixant-lo bàsicament en la presentació, ja definitiva, si es pot considerar així, d'una nova estratigrafia. Espero que el present treball serveixi com a introducció a futures publicacions (2).

2. Història

La cova de *Mollet III* va ésser descoberta pel Sr. Canal, el qual hi trobà una mandíbula humana en superfície. L'anomenaren així perquè està a continuació de *Mollet I* i de *Mollet II*.

D'altra banda, *Mollet I* o *Mollet*, sense més, com primitivament se li deia, va

rebre aquest nom de la casa de Mollet, que està allà a prop, ja que, al 1943, el seu arrendatari Baudili Costa i Palomer la va trobar al netejar d'herbes el bosc (3).

Pocs dies després del seu descobriment, es van iniciar les excavacions a *Mollet III*, sota la direcció del Dr. Corominas i amb la col.laboració del mateix Sr. Canal, el 30 de setembre de 1972, i que s'allargaren fins el 24 de novembre d'aquest any.

La metodologia d'aquesta excavació va consistir en anar obrint cates que es baixaven amb estrats artificials de 20 cm. fins arribar a la roca natural.

Primerament se'n va fer una que es trobava al mig de la cova, que fins ara era coneguda com l'abric pròpiament dit (4), però que per eludir inequívocs, nosaltres l'anomenarem sector central o representarem M. 3 (a diferència de M. III, abreviació general de *Mollet III*).

Després es va fer el Sector Sud, que va durar poc en sortir la roca mare molt aviat. Es representa S.S.

Mentre es treballava en aquest sector es van treure unes grans pedres que hi havia més amunt del sector central, concretament el lloc que després quedaria com testimoni i part del Sector Nord Prolongació Oest, i que sempre es trobaven al començament de cada cata.

Acte seguit es va passar a l'altre cantó de la cova, al Sector Nord (S. N.) deixant entre ell i el sector central un ampli testimoni. L'estratigrafia fou idèntica a la del primer sector, però entre els nivells 4 i 5, o sigui a uns 0'80 m., va sortir un crani humà que per la seva posició va ésser interpretat pels seus excavadors com a possiblement paleolític. Aquest crani obriria una polèmica que va ésser la que va fer prendre interès als investigadors per aquesta cova.

A continuació es va seguir per l'oest, fent el Sector Nord Prolongació Oest (S.N.P.O.), del que ja s'havien tret les grans pedres, que provenien de l'antic sostre, que, com he dit, es trobaven a l'obrir cada cata. A l'igual que els altres sectors, menys el S.S., arribà fins a 1'80 m. de fondària (fig. 1).

Dos dies després de finalitzada l'excavació del Dr. Corominas, el 26 de novembre de 1972, Anna Mir i Ramon Salas, en representació de la Secció d'Ecologia del Quaternari del C.S.I.C. de Barcelona, que dirigeix el Dr. Villalta, quadriculen el testimoni i dibuixen les seccions per iniciar una nova campanya, la qual tindrà lloc del 16 al 23 d'abril de 1973 i que després va tenir una prolongació del 12 al 25 de juliol del mateix any (5).

L'objecte d'aquests treballs era, principalment, el d'averiguar la procedència

del crani trobat al S.N. i foren dirigits per Francesc Martí, Anna Mir i Ramon Salas.

La metodologia utilitzada va ésser la de Mèroc-Laplace. Es va excavar en els quadres A1, A2, B1 i B2 del testimoni (fig. 2), de 1 m. cada un d'ells i que a la vegada estaven dividits en 9 altres de 33x33 cm²., els quals eren rebaixats minuciosament.

Varen baixar uns 25 cm. en els que identificaren dos estrats: un d'argiles fosques (A.p.o., Arcillas pardo oscuras) i un altre, en els últims 5 cm, quasi estèril en material arqueològic, d'argiles clares (A.p.c., Arcillas pardo claras).

Les conclusions que tregueren d'aquesta petita excavació foren les següents:

–el crani trobat a sota del bloc W, del S.N., no corresponia a un moment paleolític, sinó a un enterrament eneolític.

–identificació de tres nivells: A.p.o., amb ceràmica romana (sigil.lata clara A) i campaniforme; A.p.c., al que no van donar cap interpretació, ja que quasi no el van excavar i L.a.c. (Limos amarillentos calcificados), reconegut a la secció, que es presenta en forma de bossades i que potser podria ésser musterià (fig. 3).

La cova des d'aleshores va ésser oblidada i no es va tornar a l'activitat fins que en el juliol de 1975, amb motiu de la campanya d'excavacions de la propera cova de l'*Arbreda*, es varen dibuixar les seccions que quedaven de les anteriors excavacions, es va fer el plànol topogràfic i es varen recollir mostres per l'anàlisi sedimentològica i palinològica.

A partir d'aquest moment és quan s'ha renovat l'interès per l'estudi del jaciment.

3. Situació i descripció

La cova de *Mollet III* és una de les que formen part de l'anomenada zona del *Reclau-Viver*, nom que se li dóna a una cornisa travertínica, retallada pel riu Serinyadell, que queda a uns 100 m. a l'est del quilòmetre 19 de la carretera de Banyoles a Besalú i a uns 500 m. al sud del poble de Serinyà.

Aquest paratge forma part de la terrassa d'Usall-Espolla, la més vella de les dues que resten de l'antic llac de Banyoles, i que està a uns 65 m. de l'actual estany.

La datació d'aquesta terrassa encara no ha estat del tot aclarada. Villalta suposa pels travertins una formació evaporítica continental i els data com pre-Günz (6).

D'altra banda hi ha altres interpretacions, potser més acceptades, com la de

Lumley, Mindel-Riss (7) o de Bech Borràs, d'una fase pluviglacial del Mindel (8).

La formació de les coves incloses en el paratge sembla que deu ésser com Crusafont i Thomas van descriure per la del *Reclau-Viver*, primera de les conegudes que va donar el nom al lloc, o sigui per un procés gliptogenètic, de gran activitat de les aigües subterrànies, que erosiona el travertí, es forma la cavitat, i després per a un altre de litogenètic, disminució de les aigües subterrànies, es precipiten dipòsits calcaris que hi formen estalagmites i costres a dintre (9).

La cova de *Mollet III* està situada a la part baixa del talús, a la línia que formen els «Mollets», a uns 15 m. de *Mollet I*, el més important d'aquests i el primer que es va conèixer. Els altres estan tots més al sud d'ell i per l'ordre que el seu nom indica (10).

Mollet III està a uns 8 m. per sobre del Serinyadell i és obert cap a l'oest i a l'igual que altres coves del voltant, té el sostre caigut, però encara li queda alguna resta de voladís. (fig. 1).

4. Estratigrafia

Abans del present treball, com ja he indicat, només tenim visions generals del que és l'estratigrafia a *Mollet III*.

F. Martí, A. Mir i R. Salas l'interpreten, com hem vist, així:

- Enterraments eneolítics i ceràmica romana. «Arcilla pardo oscura».
- «Arcilla pardo clara».
- Musterià? «limos amarillentos calcificados». (11).

Per altra part, de l'escrit de Narcís Soler es pot resumir:

- Neolític, edat del Bronze, terra fosca.
- Paleolític Superior?, terra clara.
- Paleolític Mitjà?, terra blanquinosa (12).

El seu excavador Dr. Corominas (13), també té una breu referència sobre ella:

- Enterraments Neolítics.
- Paleolític Superior.
- Musterià típic.

J. Estévez i jo mateix havíem indicat (14):

- Enterraments edat Bronze, terra negra.
- Paleolític Superior, terra clara.
- Paleolític Mitjà o Inferior, terra més clara i concrecionada.

Podem veure com aproximadament hi ha una unitat en els quatre criteris, almenys en quan a la diferenciació dels tres nivells. La no coincidència exacta en el contingut del primer nivell és deguda a que cap de nosaltres es va mirar a fons quins eren els materials que s'havien trobat al jaciment.

Puc constatar que cada una d'aquestes quatre estratigrafies s'ha fet sense conèixer les altres (15).

Quan m'ha arribat el moment de repassar-la i de, sobretot, fer la correlació entre els diferents sectors, se m'han presentat nombroses dificultats, que han fet molt difícil la seva realització, com són:

–La història de la cova que té com resultat que hagin 6 plans O. El Dr. Corominas considerava pla O als punts més alts on arribava la terra a cada sector, pel que n'hi ha 4, dels quals no ens en queda la referència exacta. A aquests hi hem d'afegir els instal·lats els anys 1972 i 1975 (plans O 72 i 75).

–Els materials trobats estan dividits amb horitzons artificials de 20 cm. Els estrats naturals no tenen perquè coincidir amb aquests horitzons.

–L'excavació de la Secció d'Ecologia del Quaternari, més precisa en alguns aspectes, va ésser massa curta com perquè pogués resoldre tots els problemes.

–Els estrats no són sempre horitzontals. L'últim es presenta en bossades i no es descarta la possibilitat que altres fossin inclinats.

–La cova, com les altres del seu voltant, té el primer nivell i potser fins i tot part del segon, remenat.

–No s'ha fet cap intent d'aquest tipus fins ara.

La resolució dels problemes aquí enumerats ha estat laboriosa i difícil. Per això he fet servir varies dades, com ara veurem.

A la mateixa cova he mesurat la diferència entre els plans O 72 i 75 i la dels terres de cada sector amb aquest últim. Els resultats obtinguts, comparats amb altres mesures agafades de les seccions fetes el 72 i el 75, m'han permès correlacionar els diferents plans O del jaciment.

Però encara ha estat més complicada la determinació d'on a on anava cada nivell. Només he pogut clarificar-ho mitjançant la interrelació de nombroses dades:

–Color del sediment, segons els diaris del Dr. Corominas.

–Naturalesa del sediment, de l'informe de Martí, Mir i Salas, que correspon amb el canvi de color indicat pel Dr. Corominas.

–Textura del sediment, concretament la calcificació de l'últim nivell, que el se-

para clarament de l'anterior. Mostres d'aquesta concreció es guarden a les capses de material que contenien.

-Els materials de cada nivell. També força útil, ja que, per exemple, la ceràmica no existeix en el Paleolític.

Finalment el conjunt d'aquestes dades, totes interrelacionades, m'ha donat la següent estratigrafia (fig. 4):

-Nivell ceràmic, corresponent a varis moments, barrejat, d'argiles fosques.

-Nivell del Paleolític Superior, alterat es part, d'argiles clares

-Nivell del Paleolític Mitjà, de loess calcificats (16).

He pogut constatar que el segon nivell està una mica alterat arqueològicament gràcies a que, a la cova es troben 10 dents de cèrvol foradades (fig. 5), de les que n'hi ha dues que no hem tingut altre remei que posar-les en el nivell ceràmic degut a la seva situació, quan la resta es troben en el del Paleolític Superior. Cal suposar que, degut a que són quasi iguals, primitivament formarien part del mateix nivell, el del Paleolític Superior (17).

Les diferències que hi ha entre el pla O 75 i els altres són de 118 cm. amb el del S.N., 153 cm. amb el del S.N.P.O., 93 amb el del 72, 83 amb el del M.3 i 73 cm. amb el S.S.

Aquestes xifres, i altres que es dedueixin del gràfic, es tenen que prendre com globals -a excepció de la diferència entre els plans O 75 i 72, que és exacta- ja que com se sap la superfície de la roca natural o la del punt més alt del sediment, no és estable, sinó que està sotmesa a petites irregularitats. A més, l'últim horitzó de l'excavació del Dr. Corominas, no sempre deuria coincidir exactament, en els seus 20 cm., amb la roca mare.

La inclinació dels estrats a l'estratigrafia no cal interpretar-la al peu de la lletra. Això només és una hipòtesi. El que si és segur és que hi ha uns determinats horitzons que contenen materials de dos nivells.

Sigui com sigui, la qüestió és que els estudis sobre la cova quedaran incomplets, ja que hi haurà peces que sembla que mai no es podrà saber a quin nivell pertanyen, el que impedirà de fer estadístiques completes, tan importants pels treballs d'avui dia.

Passem ja ara a descriure l'estratigrafia aquí presentada.

En el S.N., els horitzons 4 i 5 tenen material dels dos primers nivells, mentre que el 8 i el 9 dels de Paleolític Superior i Mitjà.

En el S.N.P.O. se li van treure pedres caigudes de l'antiga volta abans de que fos excavat sistemàticament. L'altura que ocupaven aquestes no la sabem exac-

tament. La capa 4 conté peces ceràmiques i també paleolítiques, i per la seva part les 7, 8 i 9, dels dos últims nivells.

En l'actual testimoni també, durant les campanyes del Dr. Corominas, se li van retirar en primer lloc els grossos blocs superficials. Després, la Secció d'Ecologia del Quaternari va situar el seu pla O uns 55 cm. per sobre del sediment que restava en aquells moments. De la seva excavació observem dues capes: la superior, de 20 cm., que conté materials ceràmics, i l'altra, de 5 cm., que és l'inici del nivell de Paleolític Superior (A.p.o. i A.p.c. respectivament) (18). La resta és sediment intacte.

Veiem que en el sector central el 5è. estrat artificial correspon tant al primer com al segon nivell, i que els tres últims als dos moments paleolítics que té el lloc.

Per la seva part, el S.S., una mica més allunyat dels altres, a la seva última capa té representació de Paleolític Superior, així com de materials ceràmics.

Buscar paral·lels en aquesta estratigrafia no ha estat difícil. Ja havia indicat en l'anterior publicació que es semblava molt a les properes de *Mollet I*, i sobretot de l'*Arbreda II* (19).

Efectivament, tenim també a l'*Arbreda, II* tres successions, que encara que molt pobres, estan ben diferenciades, nivell ceràmic, nivell del Paleolític Superior i nivell del Paleolític Mitjà, que s'identifiquen perfectament amb les tres de *Mollet III*, tant en llur contingut com en la potència i naturalesa del seu sediment. A més, hi ha coincidència en la textura i calcificació del darrer estrat d'ambdues coves (20).

Més problemàtic de correlacionar és amb *Mollet I*, ja que en aquest, a diferència dels dos anteriors, el nivell de Paleolític Mitjà és extremadament ric i potent, el que dificulta la seva integració a la unitat formada pel conjunt dels tres jaciments.

Ara bé, per sobra de l'estrat musteriana si que trobem un de Paleolític Superior i un de ceràmica (21), que per la seva pobresa es poden identificar amb els de *Mollet III* i l'*Arbreda II*.

H. de Lumley descriu l'estratigrafia de la cova de *Mollet I*, així (22):

Estrat 1: Argila húmida de color ocre, amb ceràmiques. Post-Glacial.

Estrat 2: Argila vermellova estèril (que es pot interpretar més aviat com pobre). Würm II.

Estrat 3: terra d'alteració de color vermell, amb petites taques blanques. Würm I-II.

Estrat 4: zona d'acumulació calcària de 5 cms. Würm I-II.

Estrat 5: sorra argilosa groguenca. Würm I.

Aquest estudi va ésser sumament important, perquè en ell es va identificar per primera vegada a Serinyà una indústria del Paleolític Mitjà, ja que fins llavors els mateixos nivells eren considerats com mesolítics (23).

Però, ja des d'aquesta primera publicació el Dr. Corominas va interpretar com del Paleolític Superior un nivell que per la seva profunditat es pot correlacionar amb l'estrat 2 de H. de Lumley. A l'escrit de 1967, com ja hem vist, repeteix l'existència d'aquest moment.

De jutjar pels materials sortits en ell, un perforador, nuclis prismàtics, una fulla solutriana i altres peces en sílex, sembla que sigui certa aquesta presència.

Per tant m'inclino més a pensar que l'estrat 2 de *Mollet I* deu pertànyer al Würm III, i no al Würm II.

Quan H. de Lumley va descriure l'estratigrafia de *Mollet I*, aquesta era incompleta, ja que l'excavació de la cova estava per acabar. L'any 1972, el Dr. Corominas, abans de començar *Mollet III*, va reprendre els treballs allargant la seqüència cap a baix.

Un dels estrats del Paleolític Mitjà de *Mollet I* també té la mateixa calcificació que el nivell inferior de *Mollet III* i *l'Arbreda II*. Podrem saber exactament quin és i a quin moment correspon aquesta unitat una vegada es coneixi bé l'estratigrafia de la cova, encara en estudi.

Resumint, podem dir que l'estratigrafia dels tres jaciments és idèntica, amb la diferència que l'últim nivell de *Mollet I* és molt més potent, dividint-se en altres varis i arrancant ja possiblement d'un estrat del Paleolític Inferior.

Per acabar, i per no deixar el treball una mica incomplet, faré una breu descripció del contingut de cada un dels tres nivells de *Mollet III*, deixant el seu estudi més profund per una altra ocasió(24).

5. Nivell Ceràmic

Com ja he dit, completament barraixat, amb aundants roques caigudes del sostre.

De jutjar per la ceràmica que va sortir, la cova va ésser utilitzada durant molt de temps.

Tenim en primer lloc uns pocs fragments que corresponen al Neolític cardial (5è. mil.leni a . Jc.). De les èpoques posteriors en aquesta no hi ha res fins arri-

bar al Calcolític, o Eneolític, (2.000 a. Jc.), ben representat per una vora i un fragment de ceràmica campaniforme decorada per imprès de pinta.

Del Bronze Inicial i Mitjà resten alguns fragments de vas. Els restes humans trobats a les excavacions deuen pertànyer a enterraments d'un d'aquets moments: el Calcolític, el Bronze Inicial o el Bronze Mitjà, ja que els tres junts formen una unitat. Hi ha un mínim de nou individus i durant l'excavació el Dr. Corominas va identificar una gran llosa sepulcral de pedra sorrenca, que interpretà com la tapa caiguda d'una de les sepultures, així com un grup de pedres formant l'empedrat d'una d'aquestes.

Seguint per ordre cronològic ens trobem una vora del Bronze Final corresponent al món de camps d'urna.

A continuació ja hi ha ceràmica a torn, concretament ibèrica, i per acabar, restes de romana: ànfora i sigil.lata clara A (S. II) (25).

A part de tots aquets materials ceràmics, en tenim també d'altres com són la fauna (26) i la indústria lítica, la qual és present amb forces esclats de diverses roques i amb pocs útils sobre rierenc o esclat (alguns choppers i rascadores), però és dubtós que tots siguin contemporanis dels materials ceràmics i aventurat de situar-los en un temps determinat.

6. Nivell del Paleolític Superior.

Els útils sobre esclat estan representats per 26 peces, totes de sílex, però hi ha nombrosos esclats sense retorcar de roques molt variades. Aquests útils són repartits de la següent manera: 15'4% de raspadors, 7'7% de denticulats, 7'7% rascadores, o sigui, un 30'8% de retoc simple, un 23'1% d'abruptes, un 11'5% de làmines amb dors, un 3'8% de puntes amb dors, (38'4% de retoc abrupte), un 15'4% de burins i un 15'4% d'estellats.

La falta de retoc sobre-elevat i el percentatge alt d'abruptes, sembla que el conjunt tingui que representar un moment gravetià, ara bé, sense assegurar-ho ja que el nombre tan baix de peces no inspira del tot confiança, a més que potser tot aquests sílex no són contemporanis uns dels altres.

Els útils sobre rierenc, de varies roques calcàries, són relativament força abundants. Entre ells hi han choppers abruptes i choppers transversals, així com la presència d'algún chopping-tool.

La indústria d'os també hi és present, i en ella destaca un punxó cremat de punta roma i d'asta aplastada.

Entre els objectes d'ornament hi ha: les dents de cérvol ja citades, un gros car-

gol (Fig. 5) i altres de més petits així mateix perforats, dentaliums i curculles diverses.

7. Nivell del Paleolític Mitjà.

Més pobre encara que els anteriors, essent els útils excassíssims, el que fa molt difícil treure'n alguna conclusió.

El Dr. Corominas cita que la seva indústria es tracta d'un musterià típic (27).

A pesar de que només hi ha 8 útils sobre esclat (fig. 6), tots en quars, i 5 ó 6 sobre rierenc (com ja he dit, queden peçes en les que no se sap a quin nivell corresponen, podem veure algunes coincidències amb el musterià típic de *Mollet I* estudiat per H. de Lumley i E. Ripoll (28) com són el debitatge no levallois, (a *Mollet III* només hi ha una punta que podria ser considerada com levallois, encara que és molt gruixuda, circumstància que es pot atenuar si es té en compte que el quars és de molt malt tallar), els útils petits i de factura mediocre, de materia prima dolenta, la presència de retoc sobreelavat i la abundància d'útils sobre rierenc.

Però hi ha un factor que diferencia les dues indústries. A *Mollet I* en les aproximadament 66 peçes sobre esclat que van estudiar Lumley i Ripoll no hi havia ni un sol raspador; a *Mollet III*, tan sols en 8 útils, n'hi ha 3. És això un producte de l'atzar? O és que més aviat l'estrat estudiat per ells dos no coincideix culturalment amb el nostre?

Estant la cosa de moment així, l'únic que m'atreveixo a afirmar és que aquesta indústria deu correspondre al Paleolític Mitjà, sense poder precisar més, i no a l'Inferior. La coincidència amb el sediment dels estrats musterians de les altres coves de la zona, el predomini d'esclats sobre rierenc, la descripció dels mateixos útils sobre esclat sembla que ho confirmen.

NOTES

1.- SOLER, Narcís et alii *Les grottes de Serinyà, a Provence et Languedoc Méditerranéen; sites paléolithiques et neolithiques*. Sota la direcció de Henry de LUMLEY, «Llibre guia de l'excursió C2 del «IX Congrès de l'Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques», Nice, 1976, pàgs. 353-368, 6 figs. (*Mollet III*, pàgs. 360-362, 1 fig.)

ESTÉVEZ, Jordi i MAROTO, Julià *Mollet II. Mollet III. Mollet IV. Mollet V, a El Paleolític a les comarques gironines*. Sota la coordinació de Josep CANAL i ROQUET i Narcís SOLER i MASFERRER, Girona, 1976, pàgs. 143-144, 2 figs.

2.- Agraeixo profundament al Dr. Josep M.ª Corominas i a Francesc Martí, Anna Mir i Ramon Salas per les facilitats donades perquè poguéu estudiar el jaciment. Igualment al Sr. Erundino Sanz per la seva col.laboració en la part geològica.

3.- COROMINAS PLANELLAS, José M.^a *El Mesolítico de la cueva «d'en Mollet» de Serinyà*, «Anales del Instituto de Estudios Gerundenses», III, 1948, pàgs. 89-98, 6 figs.

4.- SOLER, Narcís et alii *Les grottes de...*, op. cit.

ESTÉVEZ, Jordi i MAROTO, Julià *Mollet II. Mollet III...* op. cit.

5.- MARTÍ, F., MIR, A. i SALAS, R. *Trabajos de disección estratigráfica en la cueva de Mollet III (Serinyà, Gerona). Campaña 1973*. Informe presentat per la «Secció d'Ecologia del Quaternari», Institut «Jaime Almera», C.S.I.C., Barcelona, 1973, 3 pàgs., inèdit.

6.- MIR FELIP, Anna *Estudio paleontológico y paleocológico de la cueva d'en Mollet I como iniciación al conocimiento arqueológico global del yacimiento, Serinyà. Girona*. Tesis de Licenciatura, Universitat de Barcelona, 1973, inèdita.

7.- RIPOLL PERELLÓ, E. i LUMLEY, H. de *El paleolítico medio en Cataluña*, «Ampurias», 26-27, 1964-65, pàgs. 19-21.

LUMLEY-WOODYEAR, Henry de *Le Paléolithique Inferieur et Moyen du Midi Méditerranéen dans son cadre géologique*. Ve Supplement a «Gallia Préhistoire», C.N.R.S., vol. II, 1972, pàg. 328-330.

8.- BECH BORRÁS, J. *Contribution a la connaissance de la chronologie des Terrasses Lacustres de Banyoles (Girona)*; «Bulletin de l'Association Française pour l'étude du Quaternaire», 1971, 1.

9.- CRUSAFONT PAIRÓ, M. i THOMAS CASAJUANA, J. M.ª *Primer hallazgo del león de las cavernas, en el Pleistoceno de Cataluña*, «Pirineos», 17-18, 1950, pàgs. 521-534, 2 làms.

10.- ESTÉVEZ, Jordi i MAROTO, Julià *Mollet II. Mollet III...* op. cit.

11.- MARTÍ, f., MIR, A. i SALAS, R. *Trabajos de disección...* op. cit.

12.- SOLER, Narcís et alii *Les grottes de...*, op. cit.

13.- COROMINAS, J.M. *Síntesi dels descobriments prehistòrics de la comarca de Banyoles, a El Paleolític a les comarques gironines*, sota la coordinació de Josep CANAL i ROQUET i Narcís SOLER i MASFERRER, Girona, 1976, pàgs. 123-124.

14.- ESTÉVEZ, Jordi i MAROTO, Julià *Mollet II. Mollet III...*, op. cit.

15.- La primera es va fer l'any 1973 i les altres tres al 1976, quasi al mateix temps, sense que hagués cap relació entre elles.

16.- Una primera notícia oral d'en Ramon Salas ens va indicar la possibilitat de que els llims calcificats del nivell inferior fossin loess. Després, nosaltres creiem haver-ho confirmat gràcies a l'anàlisi

granulomètrica, que ens ha donat els percentatges adequats, i calcimètrica, que ens diu que en els intervals precisos el % de CO₃Ca és inferior a 13, amb el que cal suposar que el sediment no és autòcton, ja que el terreny és fonamentalment calcari, sinó que és aportat des de l'exterior, potser pel vent.

Aquests treballs han estat realitzats en el Laboratori d'Investigació del Museu Arq. Comarcal, del C.E.C. de Banyoles, sota la direcció del Sr. Sanz, director del mateix, i en ells han participat G. Alcalde, M. Bosch, J. Hereu, J. Maroto, L. Martí, A. Pagès, P. Pagès i J. Pinatella.

A les altres coves de la zona que tenen Paleolític Mitjà, també hem observat la mateixa calcificació i el mateix sediment: *Mollet I, l'Arbreda i l'Arbreda II*.

17.- Deixant de banda la seva posició estratigràfica, és poc probable que siguin d'un temps ceràmic, ja que a part de que són molt corrents en el Paleolític Superior se n'han trobat poques en el post-paleolític espanyol.

A la cova del Reclau Viver són presents en els nivells gravetians, cultura que, com després veurem, podria ésser de la del Paleolític superior de *Mollet III*:

COROMINAS PLANELLAS, José M.^a y MARQUÉS CASANOVAS, Jaime *La Comarca de Banyoles*, Fasc. I del «Catálogo Monumental de la provincia de Gerona», Excma. Diputación Provincial de Gerona, 1967, pàg. 31.

18.- Llegim en el diari d'excavacions del Dr. Corominas que en el S.N.P.O. el començament de la terra groguenca (del nivell de Paleolític Superior) és també gairebé estèril, a l'igual que el A.p.c.

19.- ESTÉVEZ, Jordi i MAROTO, Julià *Mollet II. Mollet III...*, op. cit.

20.- MAROTO, Julià *L'Arbreda II*, a *El Paleolític a les comarques gironines*, sota la coordinació de Josep CANAL i ROQUET i Narcís SOLER i MASFERRER, Girona, 1976, pàgs. 153-154, 3 figs.

21.- COROMINAS PLANELLAS, José M.^a y MARQUÉS CASANOVAS, Jaime *La Comarca de...*, op. cit., pàgs. 20-21.

22.- RIPOLL PERELLÓ, E. i LUMLEY, H. de *El paleolítico...*, op. cit., pàg. 3.

LUMLEY-WOODYEAR, Henry de *Le Paléolithique Inferieur...*, op. cit., pàg. 320.

23.- COROMINAS PLANELLAS, José M.^a *El Mesolítico de ...*, op. cit.

24.- J. Tarrús estudia el nivell ceràmic, N. Soler el Paleolític Superior, J. Estévez la fauna i jo mateix el Paleolític Mitjà. *A aquests resultats es podran afegir als que resultin de les anàlisis sedimentològica i palinològica.*

25.- TARRÚS i GALTER, Josep *Els nivells ceràmics de les coves de Serinyà*, Tesis de Licenciatura, Universitat de Barcelona, 1977, inèdita.

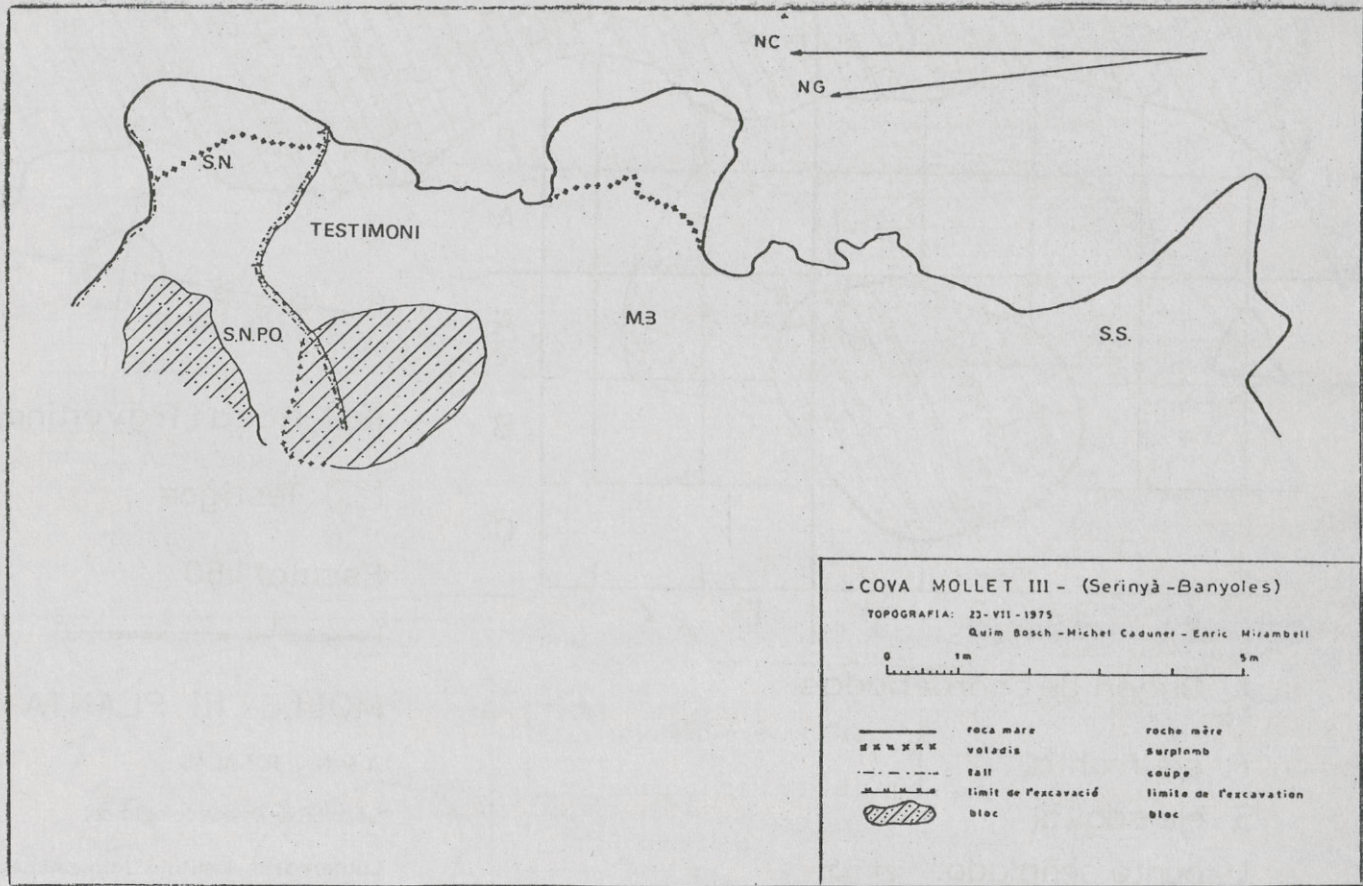
26.- F. Martí, A. Mir i R. Salas citan la trobada en la seva excavació: *Vulpes vulpes*, conill, llebre, ossos d'au, gasteròpods, microfauna en general (petits rosegadors, quiròpters, batracis, reptils...).

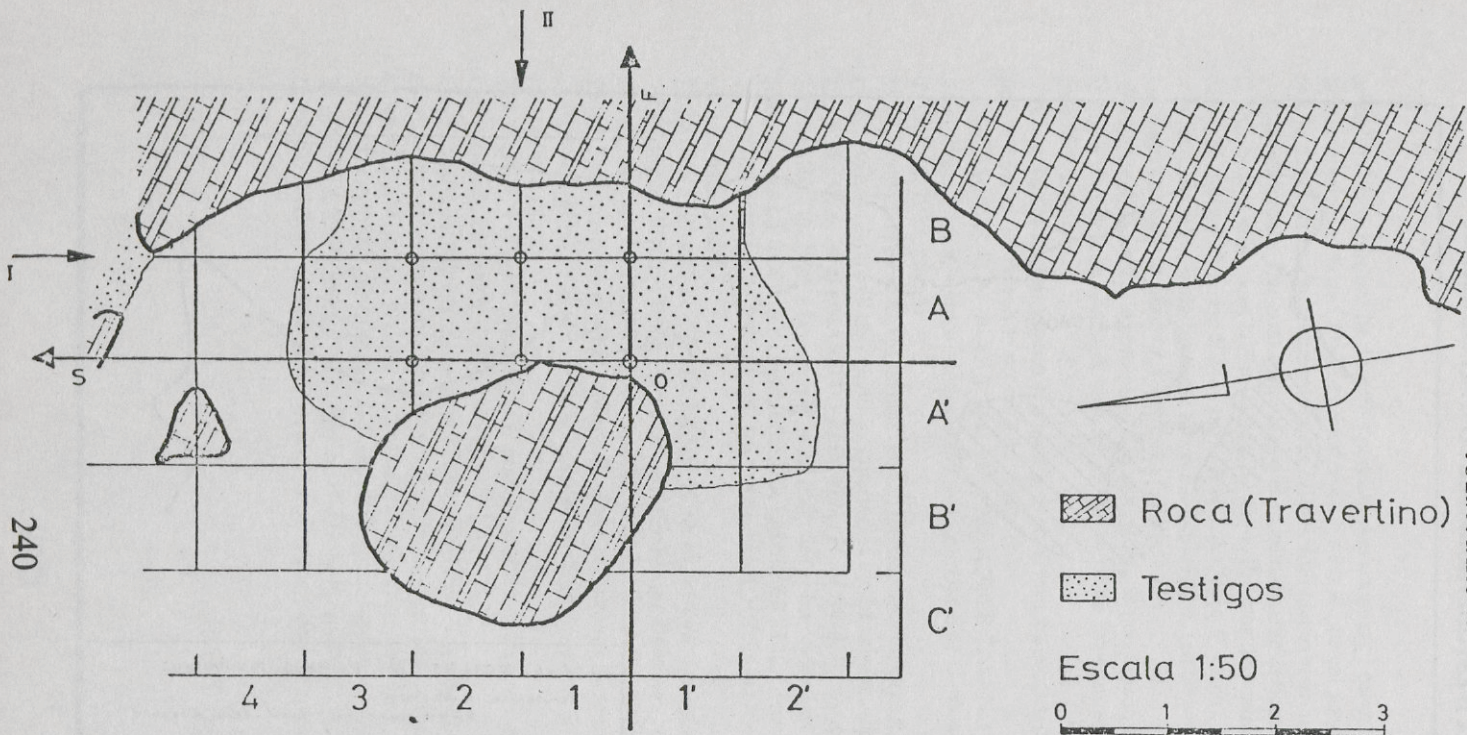
MARTÍ, F., MIR, A. i SALAS, R. *Trabajos de disección...* op. cit.

27.- COROMINAS, J.M. *Síntesi dels descobriments...*, op. cit.

28.- RIPOLL PERELLÓ, E. i LUMLEY, H. DE *El Paleolítico...*, op. cit. pàgs. 4-16.

LUMLEY-WOODYEAR, Henry de *Le Paléolithique Inferieur...*, op. cit. pàgs. 320-328.

240

⊕_o Origen de coordenadas

F eje frontal

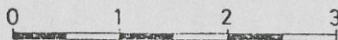
S eje sagital

⊕ punto señalado. 27-11-72

 Roca (Travertino)

 Testigos

Escala 1:50

MOLLET III. PLANTA

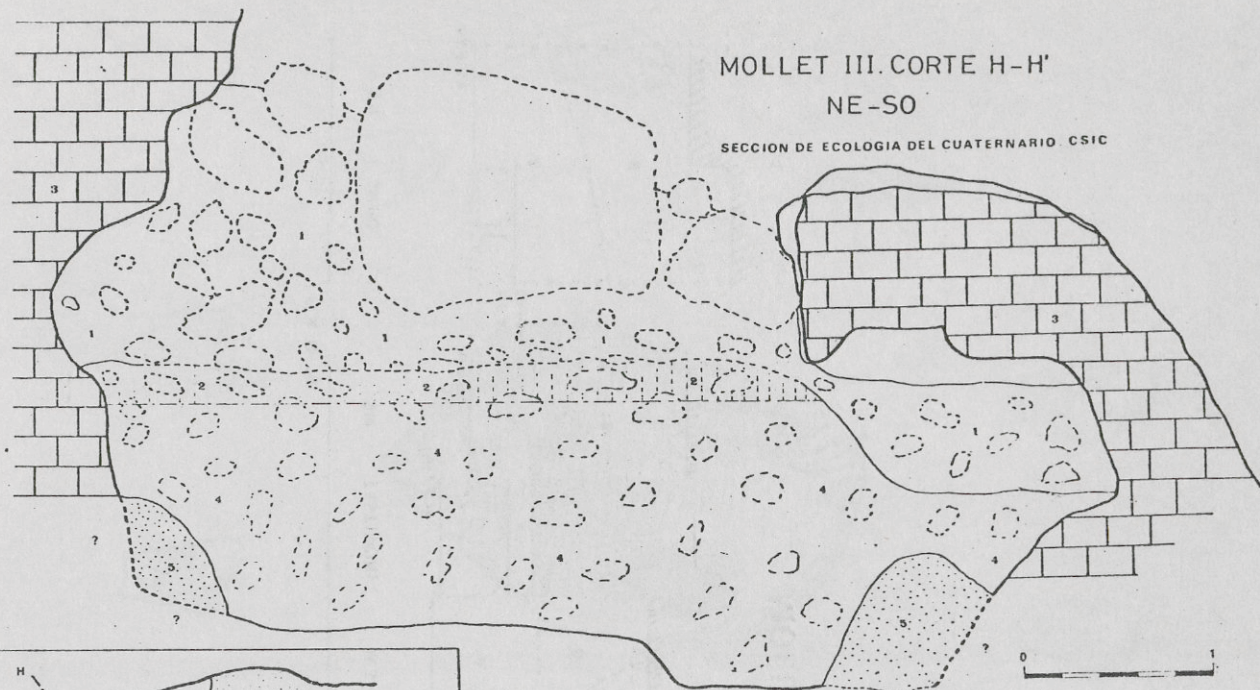
A. MIR y R. SALAS

Sección de Paleoeecologia del

Cuaternario. Instituto "Jaime Almera"

C.S.I.C. BARCELONA

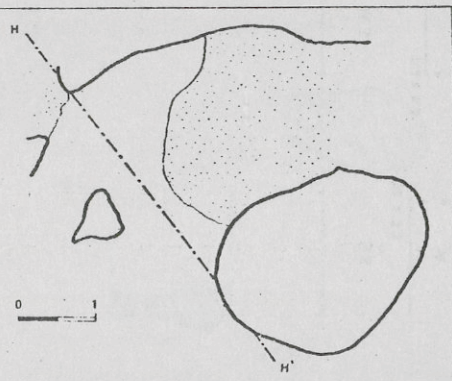
JULIA MAROTO

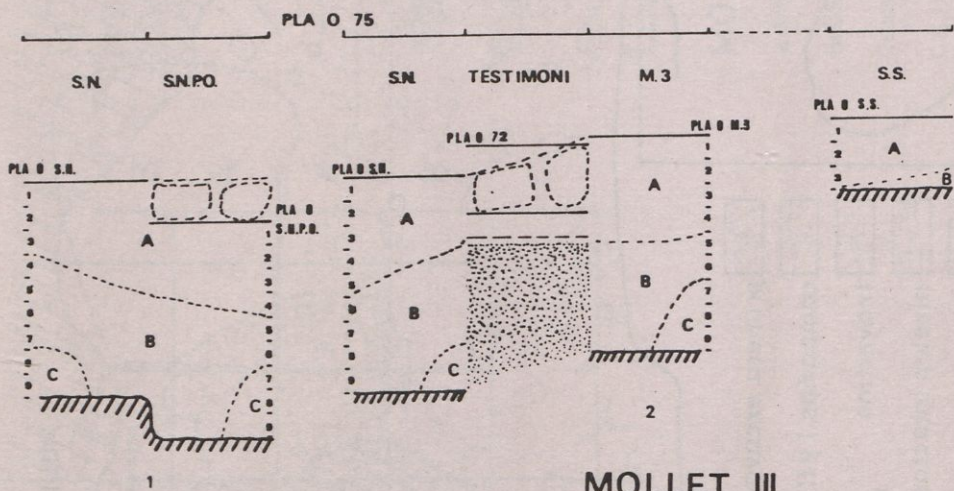
MOLLET III. CORTE H-H'
NE-SO

SECCION DE ECOLOGIA DEL CUATERNARIO CSIC

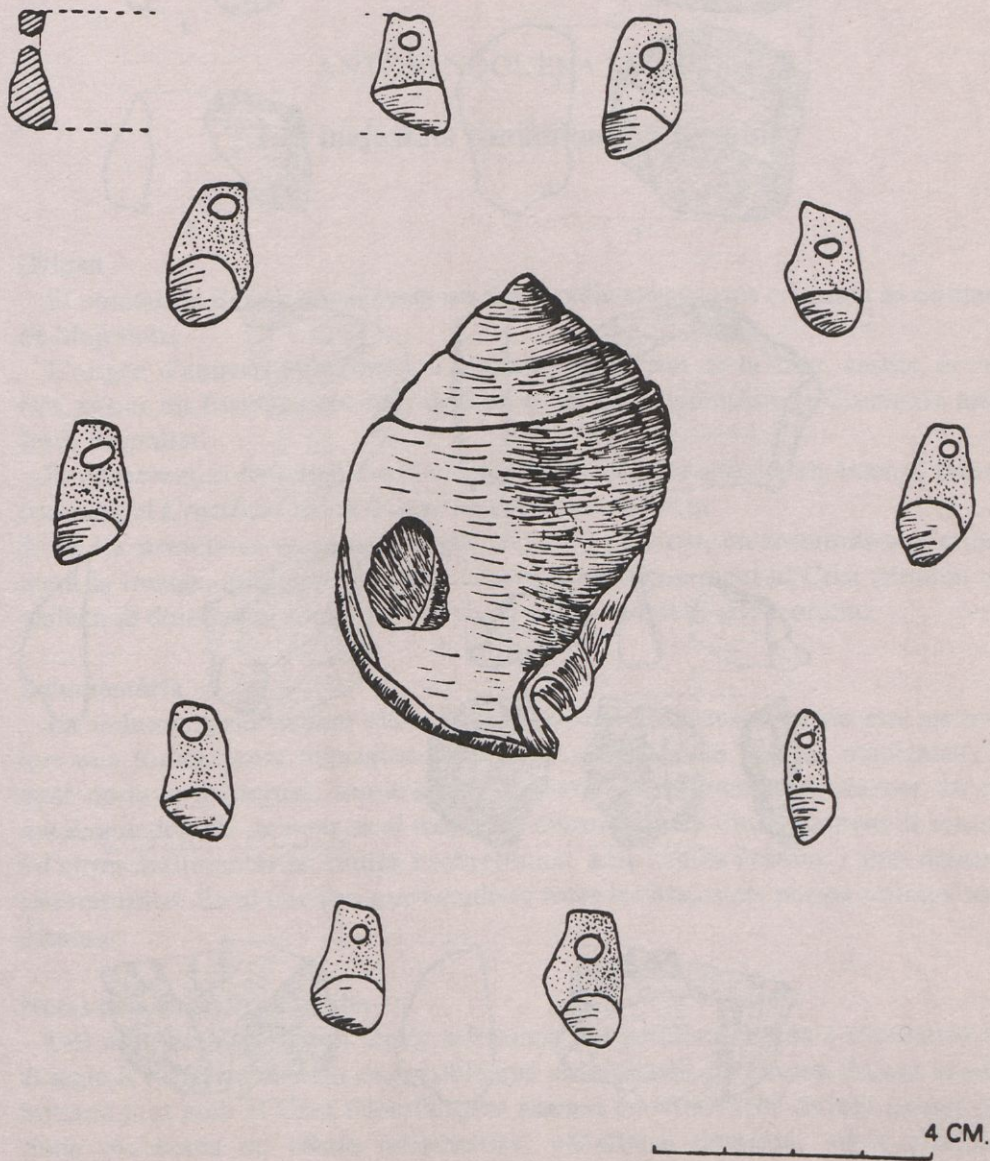
F. MARTI Y A. MIR

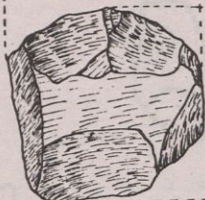

- primera excavación
- campañas I y II a.p.o. y a.p.c.
- travertino
- niveles intactos
- limos amarillentos calcificados l.a.c.

MOLLET III

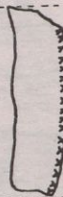
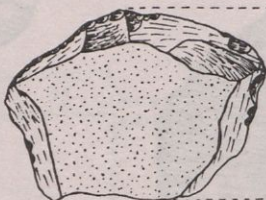
1

2

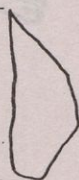
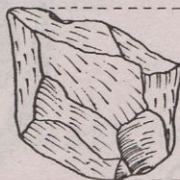
3

4

5

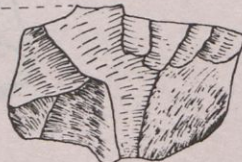

6

7

5 CM.

8